

Sobre la toponímia de la vinya i del vi al Berguedà. Un apunt

Joan Tort i Donada

Parlar de toponímia al Berguedà no és cosa senzilla. El Berguedà forma part, com gairebé el conjunt de les comarques pirinenques, del gran “forat negre” dels territoris de Catalunya orfes d’estudis toponímics, i onomàstics en general, a un nivell de detall –és a dir, a escala municipal o submunicipal. A diferència del que succeeix amb altres contrades –i, singularment, amb el Camp de Tarragona, veritable epicentre de la recerca onomàstica del país–, els estudis sobre els noms de lloc i de persona, històrics i actuals, de les terres berguedanes oscil·len entre les aproximacions de caràcter general i l’estudi de cas puntual i episòdic, o bé ens remeten a fonts de tipus indirecte, i d’un abast limitat pel que fa a les possibilitats d’explotació, com les cartogràfiques. Tot i això, i més enllà de les limitacions assenyalades, en el present article tractem d’oferir una introducció a la geografia vinícola del Berguedà fonamentada en el conjunt bàsic de topònims sobre la vinya i el vi que hem pogut compilar a l’efecte. La conclusió fonamental és que, entesa com a eina d’estudi i recerca, la toponímia de la comarca té potencial: la breu prospecció que presentem tot seguit ho fa prou palès.

Introducció

Fins a quin punt podem dir que el Berguedà és, o ha estat, una comarca *vinícola*? Heus aquí una pregunta que, d’entrada, aplicada a un territori en què el conreu de la vinya té un abast limitat, com és el que ens ocupa, podrà semblar retòrica. Però potser no ho és tant. Tractem-la de plantejar, per exemple, en relació amb moments i conjuntures en què la precarietat de les comunicacions i les exigències d’autoabastament obligaven a obrir al màxim el ventall de possibles aprofitaments agrícoles. La vinya, en un context així, tendeix a ser-hi present. I a mantenir-s’hi,

d’alguna manera, malgrat el canvi d’època i de circumstàncies. Per viui, de fet, avui, en l’univers de la toponímia berguedana, i específicament en el que es coneix com a *microtoponímia*, un centenar escàs de noms, irregularment repartits en la geografia de la comarca, que en són el testimoni inequívoc. Val la pena parar-hi atenció. Un principi molt consolidat en toponímia ens recorda que, sovint, els noms de lloc tendeixen a reflectir primer els trets *excepcionals* del territori que no pas els *comuns*. Seguint aquest fil d’Ariadna, ens acabem trobant que el Berguedà, a desgrat d’una primer aparença, se’ns mostra, també, com un

territori amb tradició vinícola. A través dels noms, doncs, arribem a accedir a altres *visions*.

El cas del Berguedà no és excepcional. Podríem dir que és un exemple en si mateix prou interessant, però, a la vegada, ben normal en el context català: és a dir, un context històric d’elevada diversificació dels patrons de la producció agrícola, i en el qual, des del punt de vista de l’estructura general del territori, el factor *muntanya* hi ha tingut, com a condicionant, una presència permanent. De la combinació de tots dos factors no podem esperar una altra cosa que la diversitat i el contrast com a divises. Que vol dir, pel que fa a la vinya i al vi, una ubiqüitat que no passa desapercibuda –i que els noms de lloc ens recorden. Pau Vila alludeix a aquesta paradoxa, tot referint-se a les terres pirinenques en conjunt, en un text de la primeria dels anys trenta: “Hom se sorprèn sovint de trobar a la toponímia muntanyenca de la Catalunya Vella noms indicis del conreu de la vinya, quan [les vinyes] no es veuen enlloc. Així (...), a Ripoll, el carrer de la vinya; a la Pobla de Lillet i a Sant Llorenç de Morunys, uns indrets anomenats les Vinyes (...).”¹

Es pot considerar el conreu de la vinya a l’alta muntanya catalana com una *aberració*, des de l’òptica, diguem-ne, de l’“ecologia agrícola”? En tenim alguns dubtes. D’una banda, per raons d’ordre històric: cotes de cultiu que han arribat a assolir els 1500 m, com a Canillo (Andorra), que Salvador Llobet esmenta com a

probabilitat molt versemblant referida al segle XIX;² o la mateixa existència d’un poble anomenat *Vinyals*, municipi de Montanui, a la cota 1045 d’una vall d’origen glaciària de l’Alta Ribagorça aragonesa; o bé un indret encara avui dia observable al natural, com les antigues feixes escalonades del Vinyer de Bescaran,³ sobre el riu Segre, a mig camí entre la Seu d’Urgell i Martinet, ens fan pensar que potser la vinya a muntanya no és tampoc, al cap i a la fi, una cosa tan anòmala. D’altra banda, creiem que hi ha seriosos motius, des de la geografia, per qüestionar, si més no en el context de l’alta muntanya mediterrània, la simple associació entre l’increment de l’altitud i la minva de condicions d’idoneïtat per a la vinya. En altres paraules: sempre hi ha –com en tantes coses a la vida– un “depèn”. I el “depèn”, a la geografia pirinenca, té molt a veure amb coses com l’arrecerament de determinades valls (o de determinats sectors de les valls) respecte als vents del nord, el grau d’assolellament al llarg de l’any o la presència o l’absència habitual de les inversions tèrmiques en els sectors de les valls que es vulguin considerar. Ras i curt: l’altitud, pel que fa al conreu pirinenc de la vinya, no ho és tot. Ni molt menys.

El Berguedà, comarca de transició (entre el domini “vinícola” i el “no vinícola”)

Devem a Salvador Llobet, probablement el primer geògraf agrari de gran talla que podem

Vinyes al Pont de Bar 1950.
(Alt Urgell). LLOBET

esmentar, cronològicament, a Catalunya, les primeres observacions acurades i sistemàtiques sobre la distribució dels conreus a la nostra geografia; observacions que plasma, indistintament, en mapes o en textos que en el seu moment esdevingueren referents destacats en el seu camp. Per al tema que ara ens ocupa, és tota una fita el seu mapa sobre el límit altitudinal de la vinya i l'olivera a Catalunya, de 1950, que acompanya el treball abans al·ludit.⁴ Ens interessa fer-hi esment perquè, en relació amb la vinya, la “línia crítica” (a partir de la qual, en les cotes superiors, aquest conreu desapareix) ressegueix, pel que fa a la part septentrional del país, el territori que marca la transició entre el domini dels Prepirineus i els altiplans de la vora nord de la Depressió Central. Si ens centrem en el Berguedà, aquesta línia, reproduïda al mapa adjunt, travessa d'est a oest el terç sud de la comarca i inclou, sencers o en part, els tres municipis en els quals hem detectat, per la nostra banda, el major nombre de testimonis toponímics existents avui dia al nivell d'allò que podríem anomenar la “memòria del lloc” berguedana: és a dir, Montmajor, Viver i Serrateix i Puig-reig.⁵ Per tant podríem afirmar, en aquest punt, que no és desencertat qualificar el Berguedà, en el context de la geografia catalana de la vinya i el vi, com a *comarca de transició*: és a dir, com un territori que a grans trets, i en la seva major part, queda al marge de l'àmbit general d'aquests conreus; però que a la

seva franja més meridional, i de vocació menys *pirinenca*, tendeix a presentar unes mostres toponímicament rellevants d'implantació vinícola. Unes mostres que fan pensar que el conreu de la vinya hi ha estat present, almenys, fins a dues o tres generacions abans de l'actual.

De fet, un autor de finals del XIX ve clarament en suport de la nostra afirmació: Roig i Armengol.⁶ En una obra de 1890 rellevant, almenys, des del punt de vista de l'estadística històrica, aquest autor ens indica coses prou significatives. Per exemple que, aquell any, la producció de vi al partit judicial de Berga era de 18.700 hectolitres, i que el nombre d'hectàrees de vinya cultivades era de 1.252.⁷ O que l'esmentada producció es concentrava als tres municipis “del sud”: és a dir, Montmajor (1.500 hectolitres), Viver i Serrateix (1.500 hectolitres) i Puig-reig (2.000 hectolitres).

I completarem l'epígraf amb la inclusió d'un fragment de l'obra referida de Roig que ens sembla il·lustratiu, per si mateix, de la situació que hem tractat d'exposar fins aquí: “Podem resumir dient que aquesta comarca⁸ es troba ja fronterissa al límit de la zona indicada per a la vegetació del cep, sobretot baix lo punt de vista que els gastos de son cultiu resultin reproductius. [...] Si bé s'han fet plantades més o menys importants en diferents punts de la comarca, han arrossegat per regla general una vida esllanguida i raquítica [...], per tot lo qual s'ha deixat de cultivar una bona ex-

tensió de terreny posat en cultiu, existint sols avui en petites proporcions. [...] La qual producció no basta de molt per al consum de la comarca, en termes que sols quatre poblacions en lo partit de Berga i dos en lo de Vic cullen quelcom més del que exigeixen les necessitats per a son consum”.⁹

La toponímia berguedana de la vinya i el vi

a) Algunes qüestions de mètode

Les fonts per a la nostra anàlisi han estat, essencialment, els mapes actuals a escala 1:25.000 de l'Institut Geográfico Nacional relatius al Berguedà,¹⁰ complementats amb les referències toponímiques extretes, per a cadascun

dels municipis de la comarca, de l'aplicació VISSIR (versió 3.23) de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.¹¹ Amb caràcter complementari, hem emprat també altres fonts cartogràfiques esparses.¹²

Hem recorregut a fonts exclusivament cartogràfiques perquè hem cregut que eren les úniques que ens podien proporcionar una informació toponímica sistemàtica a nivell municipal i amb un grau de detall suficient per al propòsit del nostre estudi. La toponímia, quan s'analitza en correlació amb el territori al qual està vinculada, presenta la paradoxa que és més difícil d'estudiar com més detallada és l'escala de referència: una escala de detall exigeix un grau de precisió que, sovint, és molt difícil d'assolir (per raó dels múltiples con-

Gisclareny
 Serrat dels Trulls (*paratge*)
 Torrent dels Trulls (*torrent*)

Bagà
 Serrat dels Trulls (*paratge*)
 Torrent dels Trulls (*torrent*)
 Font de la Vinya Vella (*font*)

Guardiola de Berguedà
 La Rabasseta (*paratge*)

Saldes
 El Vinyal (*paratge*)

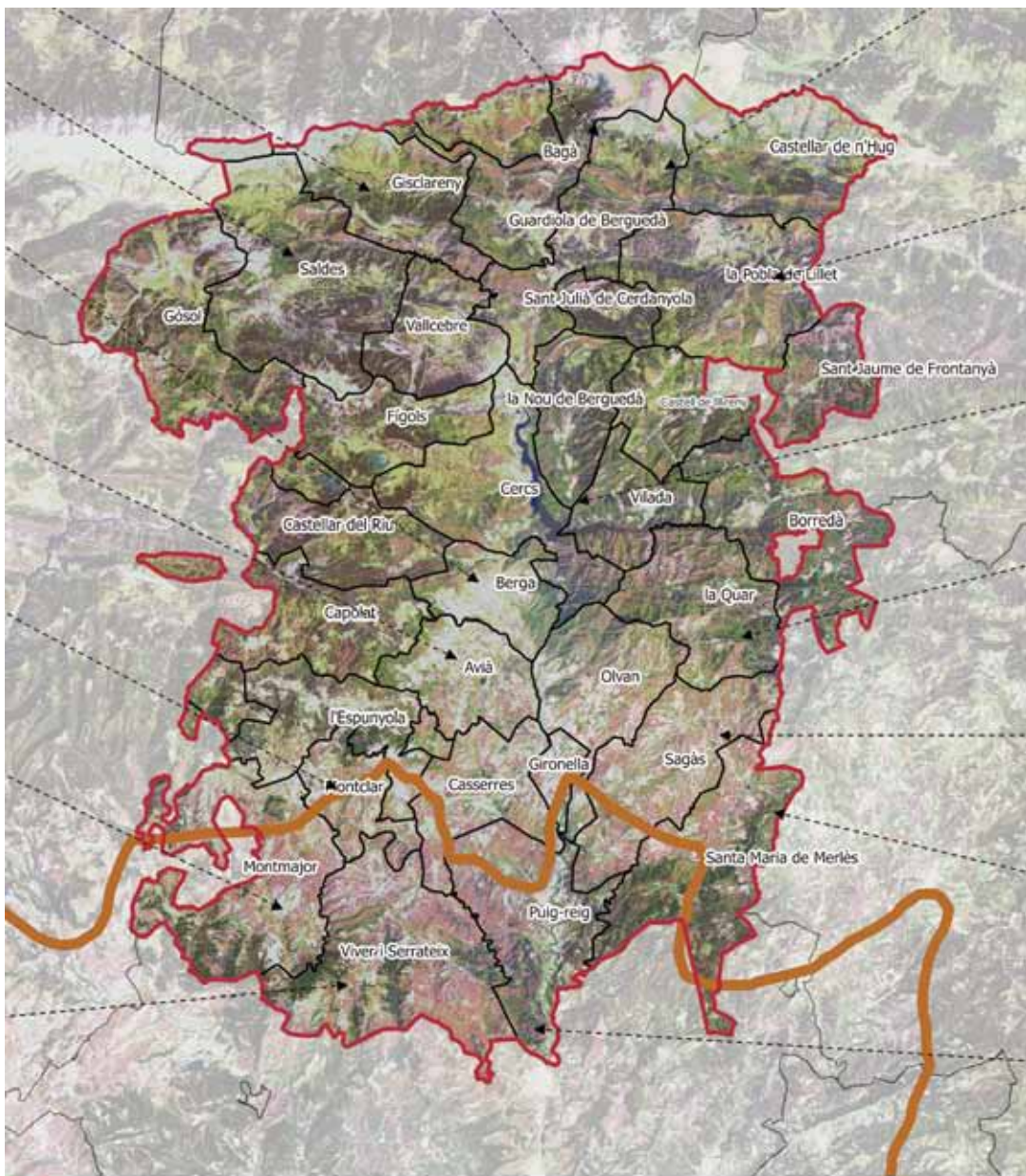
Berga
 Serrat de la Cantina (*paratge*)

Avià
 Les Vinyes de Vilamarí (*casa*)
 La Vinya de Clarà (*casa*)
 Les Vinyetes (*paratge*)

Montclar
 Les Tines (*paratge*)

Montmajor
 La Vinya (*paratge*)
 La Cantina (*casa*)
 Cova de la Taverna (*cova*)

Viver i Serrateix
 Trulls (*casa*)
 Les Vinyes (*casa*)
 El Mallol (*casa*)
 La Vinya (Can Caselles) (*paratge*)
 La Vinya (Sant Joan de Montdarn) (*paratge*)
 Clot de les Vinyes (*paratge*)
 La Cantina (*casa*)

Límit comarcal
 Límit municipal
 Límit latitudinal de la vinya 1950 (segons S. Llobet)

imatge satèl·lit de Catalunya 1:250.000 (ICGC)

dicionants que afecten els *significats* del territori). Per tant, quan l'àmbit del nostre estudi és una comarca com el Berguedà, que no compta encara amb inventaris integrals d'onomàstica o amb recerques toponímiques desenvolupades a escala municipal, el problema de limitació de les fonts se'ns presenta amb la màxima agudesia. Mal que ens pesi hem de reconèixer que, a dia d'avui, l'estudi de l'onomàstica a Catalunya és una tasca encara molt complexa a causa dels immensos buits existents al nivell de les fonts de base.

En qualsevol cas, en relació amb el present estudi direm que hem treballat aproximadament amb un centenar de topònims; d'aquest centenar, uns quaranta provenen dels mapes esmentats (MTN.25) i ens han estat útils, especialment, pel seu caràcter sistemàtic (la distribució d'aquests topònims no presenta irregularitats, buits, reiteracions o salts remarcables entre uns mapes i uns altres). Per contra, a la resta de fonts, i en especial als topònims provinents de l'aplicació VISSIR, hi hem detectat en alguns casos desigualtats de densitat de noms molt remarcables entre municipis (fins i tot adjacents); a l'hora d'establir correlacions i comparacions, aquestes desigualtats representen un problema de difícil solució.

Hem reflectit al mapa adjunt, ordenats per municipis, la quarantena de topònims relacionats amb la vinya i el vi procedents del MTN.25.¹³ Amb el mapa com a referència, les qüestions fonamentals que se'ns plantegen sobre la distribució i sobre la naturalesa i la tipologia d'aquests topònims les abordarem tot al llarg dels dos epígrafs següents.

b) Observacions sobre la distribució dels topònims

La principal remarca a fer en relació amb aquest punt és que una gran part dels topònims *vinícoles* del Berguedà es concentren a la franja sud de la comarca. I, concretament, a Montmajor, Viver i Serrateix i Puig-reig. Respecte a Montmajor, els noms del mapa s'han de complementar, d'acord

amb VISSIR, amb diferents determinatius per al topònim de *La Vinya*,¹⁴ a més dels noms de la casa de *Cal Trull* i dels paratges de *la Coma del Trull* i de *la Costa de la Vinya Vella*. A Viver i Serrateix, de la seva banda, la graella de topònims, prou variada (i amb mencions diferents de les més habituals, com ara *el Mallol*) s'ha d'ampliar amb la menció de la casa de *les Vinyasses*,¹⁵ i amb una fragmentació del nom *la Vinya* a través de múltiples determinatius.¹⁶ Una cosa semblant succeeix a Puig-reig: als topònims esmentats al mapa cal afegir quatre registres de noms de paratge relacionats amb *vinya*.¹⁷

La referida "franja vinícola del sud" s'ha de complementar amb els tres topònims ressenyats per a Santa Maria de Merlès (amb aparició, al costat de l'habitual referència a la *vinya*, de *la Mallola*), amb els tres de Sagàs (amb menció d'elements semàntics nous, com *la Rabassa* o *les Tines*) i amb els tres d'Avià (amb dos noms de casa formats sobre *vinya* i un paratge dit *les Vinyetes*). Més incert és el registre de topònims vinícoles a altres municipis de l'entorn que no consten a la cartografia a 1:25.000 però que sí que apareixen a la base de dades de VISSIR: els casos d'Olván,¹⁸ de Casseres¹⁹ i de l'Espunyola.²⁰

Per a la resta del Berguedà constatem una presència de referències toponímiques força dispersa i desigual, per bé que amb al·lusions semànticament prou significatives. Criden l'atenció, a la franja nord –i, podríem dir, més muntanyenca– de la comarca, els tres topònims de Bagà (amb menció de l'element *vinya* però també del *trull*) i els dos de Gisclareny,²¹ com també, a Guardiola de Berguedà, el paratge de *la Rabasseta*,²² i a la Poble de Lillet les successives al·lusions, en la toponímia vinícola del lloc, a elements com *tina*, *trull* i *cellers*.²³ Dins la referida tònica de dispersió, cal fer esment de les referències que VISSIR dona per a Vilada²⁴ i Borredà;²⁵ els dos noms esmentats per a Vallcebre (en el mapa de l'Alpina)²⁶, i dos més per a Fi-

gols (novament a l'Alpina i a VISSIR)²⁷ i, finalment, els casos puntuals, recollits al nostre mapa, de la Nou de Berguedà (*collada de Vinyoles*), de la Quar (*camp de la Tina*),²⁸ de Berga (*serrat de la Cantina*),²⁹ de Saldes (*el Vinyal*, paratge)³⁰ i de Montclar (*les Tines*, paratge).³¹ També, com a cas puntual, cal citar Capolat (*la Cantina*, casa).³²

c) Municipis sense registre de topònims vinícoles

Esmentarem, finalment, els vuit municipis berguedans respecte als quals, a les fonts que hem utilitzat, no hi ha constància de topònims al·lusius al món de la vinya i el vi: Castellar de n'Hug, Sant Julià de Cerdanyola, Sant Jaume de Frontanyà, Gironella, Gósol, Castellar del Riu, Cercs i Castell de l'Areny.

De la nostra banda, i d'una forma conseqüent amb les consideracions que hem fet fins ara sobre la inexistència, en general, de fonts fiables i suficients per a estudiar la toponímia menor, o *microtoponímia*, del Berguedà, som del parer de pensar que la referida mancança de base es projecta, ara mateix, sobre els vuit municipis esmentats. Més que afirmar que tots vuit "queden fora" del Berguedà (històricament) vinícola, caldria dir que en aquest moment no disposem d'evidències a les fonts toponímiques més a l'abast per a poder defensar el contrari.

Consideracions sobre la tipologia dels topònims analitzats

Una ullada de conjunt als topònims objecte d'estudi des de l'òptica de la seva tipologia ens porta a subratllar, com a aspecte més destacat, la preeminència de la *vinya* com a al·lusió més habitual i territorialment més generalitzada. El nom apareix en forma simple, en singular o en plural, i amb adjectivacions i derivacions força diverses: *la Vinya*, *les Vinyes*, *el Vinyet*, *la Vinyeta*, *les Vinyetes*, *el Vinyal*, *els Vinyals*, *la Vinyassa*, *les Vinyasses*, *la Vinyota*; *la Vinya Vella*, *la Vinya Gran*, *els Camps Vinyals*... Molts dels topònims apareixen amb determi-

La Poble de Lillet
El Tinar (*casa*)
El Trull (*paratge*)
Baga de Cellers (*paratge*)

La Nou de Berguedà
Collada de vinyes (*collada*)

La Quar
Camps de la Tina (*paratge*)

Sagàs
Camps de la Vinyeta (*paratge*)
La Creu de la Rabassa (*paratge*)
Camps de les Tines (*paratge*)

Santa Maria de Merlès
La Mallola (*paratge*)
Les Vinyotes (*casa*)
Camp de la Vinyeta (*paratge*)

Puig-reig
Casa Nova de Trulls (*casa*)
Baga de Trulls (*paratge*)
La Taverneta (*casa*)

natiu (*la Vinya del Pere, la Vinya de Cal Sastre...*), i això ens fa pensar en un “canvi d’escala” (passant a un pla de denominació que ateny gairebé el nivell personal) que ens porta a posar en dubte, en ocasions, si parlem veritablement de topònims. En un altre ordre de coses, són freqüents els casos de canvi semàntic: el topònim manté l’arrel *vinya* però ha passat a significar un altre element; generalment, es tracta d’una casa.

Sense ser gaire freqüent, la forma *mallol* (o *mallola*), amb el significat de “vinya jove”,³³ apareix també ocasionalment (Santa Maria de Merlès, Viver i Serrateix, Olvan). Amb un caràcter igualment episòdic apareix la forma *rabassa*, que, tot i referir-se més aviat a la soca, per extensió es pot entendre al·lusiva a la vinya.³⁴ L’hem detectat a Guardiola de Berguedà (amb el diminutiu *rabasseta*), a Sagàs i a Figols.

Al seu torn, són força habituals les referències, arreu de la comarca, a elements diversos relacionats amb algun moment de l’elaboració del vi, o amb el seu emmagatzematge o comercialització: *tina*, “cavitat practicada en terra per a trepitjar el raïm o dipositar-hi el most”³⁵ (a Montclar, la Quar, Sagàs, Borredà, Vilada i la Pobla de Lillet –a través del col·lectiu *tinari*); *celler*, “lloc on s’elabora i guarda el vi”³⁶ (a la Pobla de Lillet); *trull*, “premsa de vi”³⁷ (a Gisclareny, Bagà, Viver i Serrateix, Montmajor, Puig-reig i la Pobla de Lillet); *cantina*, “lloc públic destinat a vendre vi, beguda i alguns comestibles”³⁸ (a Berga, Capolat, Montmajor i Viver i Serrateix); *taverna*, “botiga on es ven vi a la menuda”³⁹ (a Montmajor i a Puig-reig –a través del derivat *taverneta*).

Les marques de rodades i les tines excavades a la roca evidencien com s’explotava intensament la terra i la vinya antigament.

ISIDRE VINYAS

Reflexió final

En un text de l'any 2006 fèiem referència a l'anomenat, en toponímia, principi d'excepcionalitat.⁴⁰ Era una manera de referir-nos a una peculiaritat en el comportament dels topònims, en el sentit que, de vegades, tendeixen a reflectir primer les característiques excepcionals dels llocs que no pas les normals. En certa manera, pensem que aquest principi es compleix d'una forma clara i evident al Berguedà amb una gran part dels topònims al·lusius al món de la vinya i el vi: la seva presència (salvant les llacunes i mancances que resulten de la migradesa de les fonts onomàstiques disponibles) és un indicatiu altament expressiu de la implantació històrica que ha arribat a tenir aquest conreu al territori comarcal. Una implantació que no podem pas interpretar com a massiva i generalitzada, perquè les condicions generals del medi físic, a la major part de la comarca, impedeixen per uns motius o uns altres aquesta possibilitat. Però sí d'una forma selectiva i localment ben adaptada –intuïm que, en alguns casos, fins i tot amb un grau elevat d'eficiència. I, en qualsevol cas, amb un patró de difusió probablement força més estès del que avui, a primer cop d'ull, gosaríem imaginar. Queda com a repte per a la recerca històrica del futur la progressiva confirmació –o, en el seu cas, abandonament– de la hipòtesi que, des d'unes consideracions estrictament toponímiques, i sense cap altra mena de pretensió, hem acabat formulant.

Sigui com vulgui, reprenem en aquesta reflexió final la idea que plantejàvem a l'inici del treball. Malgrat les dificultats que ofereix a dia d'avui, pels motius que hem anat apuntant, l'estudi de l'onomàstica al Berguedà, tots els indicis (basats en les recerques dutes a terme fins ara, i en la riquesa i la diversitat directament apreciable de la matèria primera existent –o sigui, el particular univers dels noms de lloc berguedans) apunten a una mateixa conclusió: hi ha camp per córrer, i convindria assumir-ho.

Notes

- VILA, P., 2003 [1934], Resum de geografia de Catalunya. Barcelona: Societat Catalana de Geografia, p. 267.
- LLOBET, S., 1950, El límit septentrional de la vid i el olivo en Catalunya [Separata de las Actas del I Congreso Internacional de Pireneistas del Instituto de Estudios Pirenaicos.]. Zaragoza: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, p. 7.
- L'indret del Vinyer de Bescaran, que s'estén per una rosta solana del vessant dret del Segre, és perfectament visible entre els punts quilomètrics 217 i 218 de la carretera N-260, de Puigcerdà a la Seu. Llobet, a l'article esmentat a la nota 2, n'inclou una impressionant fotografia en blanc i negre que podem pensar que correspon a 1950 o als anys immediatament anteriors.
- Vegeu la nota 3. Com a actualització del treball d'una deixeblla seva, Roser MAJORAL, de 1979: "L'extensió actual de la vinya i l'olivera a Catalunya", dins Aportacions en homenatge al geògraf Salvador Llobet. Barcelona: Universitat de Barcelona, p. 127-142. Subratllarem, pel que fa a l'àmbit de Berguedà, que a la vall mitjana del Llobregat la línia no canvia de forma significativa. Contràriament, és observable la reculada a les valls piriniques més occidentals (i, en especial, a la del Segre).
- Crida l'atenció en el traçat de la línia, també, que no dibuixi una inflexió marcada cap al nord, Pirineu endins, seguint la vall del Llobregat, a diferència del que succeeix a les valls més occidentals: la del Segre, la de la Noguera Pallaresa i la de la Noguera

- Ribagorçana. L'explicació d'aquesta diferència la podríem trobar en el caràcter climàticament més mediterrani de les valls mitjanes d'aquells rius, en comparació amb la vall mitjana del Llobregat –menys eixuta que les altres dues, i subjecta a unes condicions ambientals generals que més aviat han tendit, històricament, a frenar-hi l'expansió del conreu de la vinya.
- ROIG I ARMENGOL, R., 1890, *Memòria acompanyatòria del mapa regional vitícola de la província de Barcelona*. Barcelona.
- Convé fer notar que el partit incloïa un municipi aliè al Berguedà com Cardona, que, al seu torn, registrava les xifres de producció de vi més elevades.
- Es refereix, concretament, a la "Comarca de l'Alta Montanya", que comprèn els partits judicials de Berga i de Vic.
- ROIG I ARMENGOL, R., *op. cit.*, p. 89-90.
- Concretament, els fulls del *Mapa Topogràfic Nacional* a escala 1:25.000 (MTN.25) següents: 254-I, *Ansovell*; 254-II, *Estana*; 254-III, *Tuixent*; 254-IV, *Gósol*; 255-I, *Bagà*; 255-II, *Planoles*; 255-III, *La Pobla de Lillet*; 255-IV, *Gombrèn*; 292-I, *Sant Llorenç de Morunys*; 292-II, *Espinalbet*; 292-IV, *Montmajor*; 293-I, *Berga*; 292-III, *Borredà*; 292-III, *Gironella*; 293-IV, *Prats de Lluçanès*; 330-II, *Serrateix*; 331-I, *Puig-reig*; 331-II, *Olost*; 331-III, *Navàs*. En tots els casos l'edició sobre la qual hem treballat correspon a l'any 2014. Per la implicació professional que hem tingut durant anys amb el procés d'establiment de la toponímia del MTN.25 (IGN) dels fulls relatius a Catalunya, arribem a la conclusió que el grau de fiabilitat toponímica d'aquests mapes és, en relació amb l'escala considerada (1:25.000), força elevat.
- <http://www.icc.es/vissir/> [Consultes del mes de novembre de 2016].
- Concretament, dels mapes de l'Editorial Alpina *Moixeró* (1975), *Rasos de Peguera-Serra d'Ensiya* (1988), *Serra del Cadí-Pedraforca* (1973), *Montgrony-Fonts del Llobregat* (1979) i *Port del Comte-Serra del Verd* (1973).
- L'autor agraeix a Albert Santasagna el suport tècnic en l'elaboració del mapa.
- L'aplicació registra quatre casos de la Vinya, a seques, i dos de la Vinya Vella, a més de la Vinya Gran, la Vinya del Pere, la Vinya de l'Estruc i la Vinya de Cal Sastre.
- Escrit *el Vinyasses* a VISSIR.
- Concretament, la Vinya del Quel, del Martí, del Celdoni, de Caselles, de la Rovira, del Vinyaire i del Pere Negre.
- Segons VISSIR, dos la Vinya, una Vinya del Cigala i les Vinyasses.
- VISSIR registra aquí quatre paratges dits la Vinya i un Camp del Mallol.
- En aquest cas registra la Vinya del Carreres i les Hortes de la Vinya.
- A l'Espunyola registra la Vinya del Crides i la casa de Cal Vinagre.
- Cal dir que, en realitat, tant *el Serrat dels Trulls* com el *Torrent dels Trulls* al·ludeixen a elements geogràfics compartits pels termes municipals de Gisclareny i de Bagà.
- A Guardiola, VISSIR menciona els paratges de la Vinya i de la Vinyassa.
- A la Pobla de Lillet, el mapa de l'editorial Alpina (*Moixeró*) inclou el *Celler del Baladrer*; al seu torn, VISSIR hi menciona el *Pla del Tinar*.
- Aquí esmenta les cases de la Vinya i d'el Cap de la Vinya i el paratge del Camp de la Tina.
- A Borredà, VISSIR esmenta els paratges de la Vinya, el Camp Vinyal i el paratge de la Vinya.
- Els paratges anomenats *el Vinyet* i *el Camp del Cep* (editorial Alpina, *Moixeró*).
- El mapa de l'Alpina (*Rasos de Peguera*) cita el paratge de la Rabassa, i VISSIR el del Clot de Vinyal.
- Per a la Quar, VISSIR cita el paratge de la Vinya d'en Cava-roques.
- A Berga, VISSIR esmenta la casa de la Vinya.
- Per a Saldes, el mapa de l'Alpina (*Moixeró*) esmenta *Can Vinyals* i VISSIR el paratge dels Vinyals.
- Per a Montclar, VISSIR reporta la Vinya del Raons.
- Esmentat a VISSIR.
- ALCOVER, Antoni Maria; MOLL, Francesc de Borja (1926-1962), *Diccionari català-valencià-balear* (10 vol.). Editorial Moll, Palma de Mallorca-Barcelona, volum 7, p. 175, accepcions 1 i 2. [Abreviatura: DCVB].
- DCVB, v. 9, p. 75. L'accepció 3 de l'entrada al·ludeix a la rabassa morta, modalitat de contracte pròpia del conreu de la vinya.
- DCVB, v. 10, p. 289, acc. 4.
- DCVB, v. 3, p. 103, acc. 1.
- DCVB, v. 10, p. 564, acc. 1. L'accepció 2 del mot emmena, segons aquest mateix diccionari, a "moli de l'oliva". El diccionari recull també el col·lectiu *trullar*, detectat per VISSIR al terme de Casserres.
- DCVB, v. 2, p. 933, acc. 3.
- DCVB, v. 10, p. 183.
- TORT, Joan (2006), "Els noms de lloc i el territori: la toponímia des de la geografia". Dins: MALLORQUÍ, E. (coord.), *Toponímia, paisatge i cultura. Els noms de lloc des de la lingüística, la geografia i la història*. Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines-Universitat de Girona-Documents Universitària, Girona, p. 69-99.

Joan Tort i Donada

Professor de geografia a la Universitat de Barcelona i president de la Societat d'Onomàstica.